

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Norske banker

Likviditet og soliditet

1. kvartal 2015

DATO:
24.06.2015

INNHold

1	LIKVIDITETSRISIKO	5
1.1	Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene	5
1.2	Likviditetsbuffer	6
1.3	Stabil finansiering	7
1.3.1	Likviditetsindikator 1	7
1.3.2	Net Stable Funding Ratio (NSFR)	8
2	SOLIDITET	10
2.1	Kapitaldekning	10
2.2	Uvektet kjernekapitaldekning	12

Innledning

Rapporteringskravene etter CRD IV ble gjort gjeldende for alle norske kredittinstitusjoner og verdipapirforetak fra og med 1. juli 2014. Det er i rapporten gjort en vurdering og oppsummering av hovedstørrelser hva gjelder soliditet, uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio), likviditetsbuffer (Liquidity Coverage Ratio (LCR)) og langsiktig finansiering (Net Stable Funding Ratio (NSFR)). Hovedstørrelser vises både på aggregert nivå og for grupper av banker. Store banker er definert som de syv største målt etter forvaltningskapital. Gruppen mellomstore og mindre banker er henholdsvis øvrige banker med forvaltningskapital over 10 milliarder kroner, og banker med forvaltningskapital under 10 milliarder kroner. Tallene er fortsatt under revisjon, og det må tas forbehold om at det kan komme endringer.

Rapporteringskravene er regulert i forordningen, CRR, og nærmere spesifisert i tekniske standarder utarbeidet av EBA. Hoveddelen av de nye rapporteringskravene er kvartalsvise rapporteringer. Institusjonene rapporterte kapital, store engasjementer, uvektet kjernekapitalandel, langsiktig finansiering (NSFR) og finansiell rapportering (FINREP) for første gang for 3. kvartal 2014. Rapportering av likviditetsbuffer (LCR) startet opp allerede i juli 2014 for alle kredittinstitusjoner med månedlig rapporteringsfrekvens.

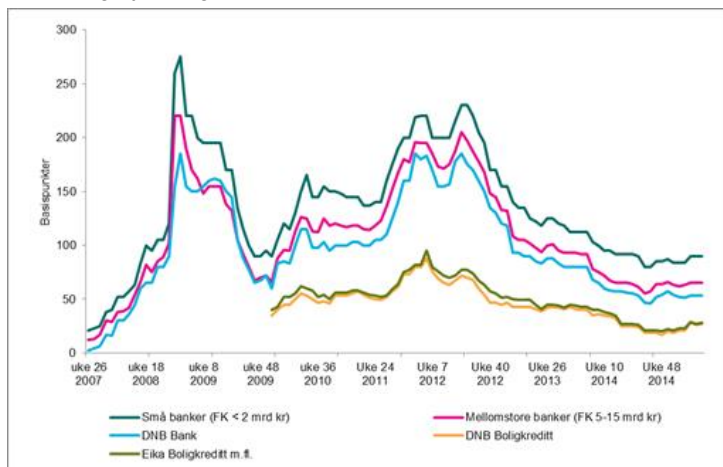
1 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at en bank ikke klarer å innfri sine forpliktelser ved forfall uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger. Bankenes utlån har normalt en betydelig lenger løpetid enn finansieringen. Dermed blir løpende refinansiering i penge- og kapitalmarkedene nasjonalt og internasjonalt en viktig faktor. Disse markedene fungerer godt i normale perioder, men kan falle helt bort i perioder der tilliten til finansinstitusjonenes inntjening og soliditet svekkes. I slike situasjoner er det vanskelig å dekke løpende finansieringsbehov gjennom markedsfinansiering selv til et rentenivå med en betydelig likviditets- og kredittrisikopremie. Høy andel likvide eiendeler og langsiktig finansiering gjør bankene mer robuste mot markedsuro.

1.1 Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene

Forholdene i de internasjonale penge- og kapitalmarkedene var gjennomgående gode i første kvartal 2015, på tross av noe økte risikopåslag, blant annet på grunn av usikkerhet knyttet til situasjonen i Hellas. Norske banker hadde god tilgang på både langsiktig og kortsiktig finansiering. Risikopåslagene på norske OMF og seniorobligasjoner økte noe mot slutten av første kvartal, men var fortsatt på et lavt nivå. Ved utgangen av første kvartal 2015 var påslaget på norske OMF med 5 års løpetid på nær 29 basispunkter. Risikopåslaget på norske seniorobligasjoner med 5 års løpetid var nær 70 basispunkter. I begynnelsen av andre kvartal ble risikopåslagene for OMF noe redusert, mens risikopåslagene for seniorobligasjoner holdt seg stabile, se figur 1.1. Den gode tilgangen på markedsfinansiering og den reduserte forskjellen i risikopåslag mellom seniorobligasjoner og OMF kan gjøre det mer aktuelt for bankene å utstede seniorgjeld, og dermed gi et større gjenværende potensiale i OMF til perioder med mer krevende markedsforhold.

Figur 1.1: DNB Markets indikative påslag for seniorobligasjoner og OMF, 5 år mot 3m-NIBOR

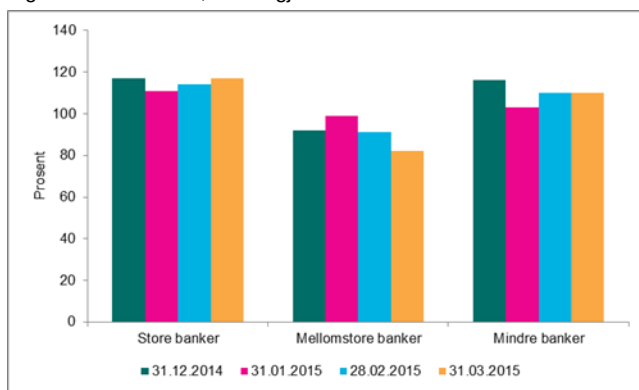
Kilde: DNB Markets

1.2 Likviditetsbuffer

Det er viktig at bankene har tilstrekkelige likviditetsbuffer til å tåle en periode med begrenset tilgang på likviditet. Det nye kravet til likviditetsbuffer i CRD IV, Liquidity Coverage Ratio (LCR), måler størrelsen på bankenes likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stressituasjon.

LCR for bankene (bankkonsern) samlet sett var 114 prosent ved utgangen av første kvartal 2015. De store bankene hadde en LCR på 117 prosent, mens de mellomstore og mindre bankene hadde en LCR på henholdsvis 82 og 110 prosent. De store bankene hadde uendret LCR, mens både de mellomstore og mindre bankene hadde en nedgang sammenlignet med årsslutt 2014, se figur 1.2.

Figur 1.2: Total-LCR, vektet gj.snitt.

Minstekrav til LCR skal, etter kommisjonsforordningen, innføres gradvis fra 60 prosent 1. oktober 2015 til 100 prosent fra 1. januar 2018. Nasjonale myndigheter kan imidlertid velge å fase inn kravet raskere enn det innfasningsplanen fra EU tilsier. Finansdepartementet sendte 19. juni utkast til nye likviditetskrav for norske finansforetak på høring. Høringsutkastet er utarbeidet av Finanstilsynet, se [Finansdepartementets hjemmeside](#).

Ved utgangen av første kvartal hadde kun 8 banker en LCR under 60 prosent, mens totalt 52 banker lå lavere enn 100 prosent, se tabell 1.1.

Tabell 1.1: Antall banker med LCR under ulike grenseverdier per 31.03.2015

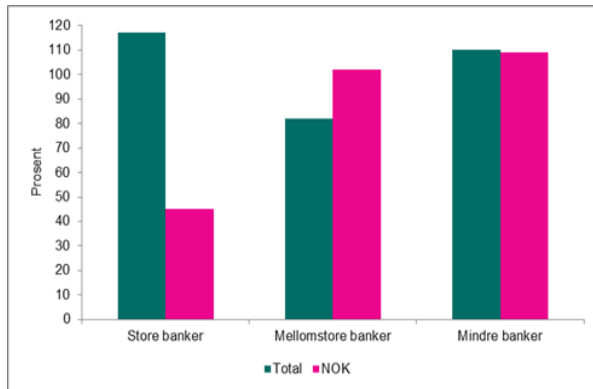
	< 60	< 70	< 80	< 90	< 100
Store banker	1	2	2	2	3
Mellomstore banker	1	3	6	9	13
Mindre banker	6	10	15	25	36
Alle banker	8	15	23	36	52

I tillegg til total-LCR (totale likvide eiendeler over totale nettoutbetalinger) rapporteres også LCR i norske kroner (likvide eiendeler i norske kroner over nettoutbetalinger i norske kroner), og i andre signifikante valutaer dersom gjeld i en annen valuta enn norske kroner utgjør over 5 prosent av institusjonens totale gjeld.

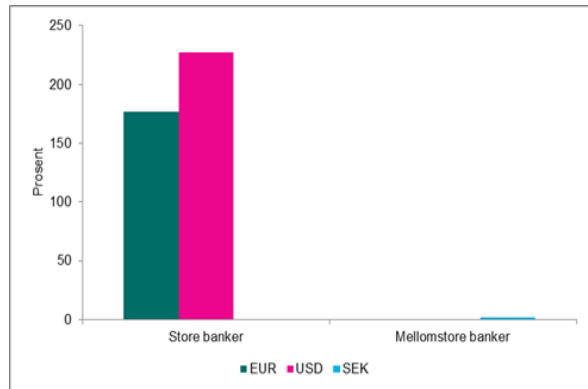
LCR i norske kroner var 54 prosent for bankene samlet sett ved utgangen av første kvartal 2015, altså markant lavere enn total-LCR. Det er de store bankene som er hovedårsaken til dette. Disse bankenes LCR i andre signifikante valutaer er høy og trekker opp total-LCR. For de mellomstore bankene var LCR i norske kroner høyere enn total-LCR. Årsaken til dette er at enkelte banker hadde lave LCR-verdier i andre signifikante valutaer

enn norske kroner. De mindre bankene har ikke andre signifikante valutaer enn norske kroner, de har derfor tilnærmet lik total-LCR og LCR i norske kroner, se figur 1.3.

Figur 1.3: Total-LCR og LCR i NOK, vektet gj.snitt. per 31.03.15

Figur 1.4: LCR i andre signifikante valutaer enn NOK per 31.03.15

Norske banker har samlet sett euro, amerikanske dollar, svenske og danske kroner som signifikante valutaer i tillegg til norske kroner. Det er i hovedsak de store bankene som har andre signifikante valutaer enn norske kroner. LCR i euro var 177 prosent, og LCR i dollar var 227 prosent for de store bankene samlet sett ved utgangen av første kvartal 2015. Svenske og danske kroner er kun signifikant valuta for et fåtall mellomstore banker. Samlet sett var LCR i svenske og danske kroner på henholdsvis 2 og 0 prosent ved utgangen av første kvartal 2015, se figur 1.4.

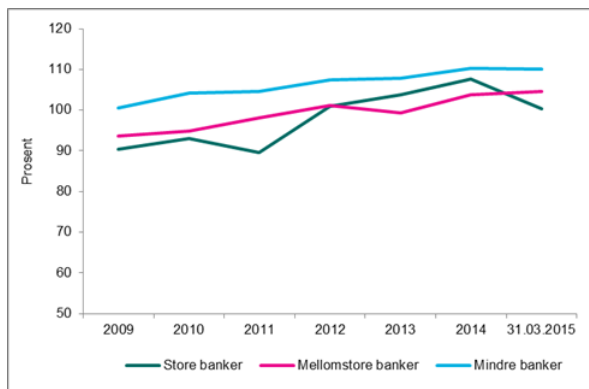
1.3 Stabil finansiering

Dersom bankene i for stor grad blir avhengige av kort og mindre stabil markedsfinansiering kan det svekke deres evne til å håndtere perioder med markedsuro og redusert tilgang på ny finansiering i penge- og kapitalmarkedene. Både Finanstilsynets likviditetsindikator 1 og Net Stable Funding Ratio (NSFR) i CRD IV skal sikre at bankene i tilstrekkelig grad finansierer mindre likvide og langsiktige eiendeler med lang og stabil finansiering for å gjøre bankene mer robuste.

1.3.1 Likviditetsindikator 1

Likviditetsindikator 1 benyttes i oppfølgingen av bankenes likviditetsrisiko og viser bankenes finansiering med løpetid over 1 år som andel av illikvide eiendeler. I finansieringen inngår kundeinnskudd, obligasjonslån, gjeld til kredittinstitusjoner, ansvarlig lånekapital og egenkapital. Illikvide eiendeler består i hovedsak av utlån til kunder og kredittinstitusjoner, og pantsatte papirer. For de store bankene var andelen langsiktig finansiering 100 prosent ved utgangen av første kvartal 2015, en nedgang på om lag 7 prosentpoeng sammenlignet med utgangen av 2014. For de mellomstore og mindre bankene var andelen henholdsvis 104 og 110 prosent. Det innebærer en økt andel for de mellomstore bankene på om lag 1 prosentpoeng og en uendret andel for de mindre bankene sammenlignet med utgangen av 2014.

Figur 1.5: Likviditetsindikator 1, norske banker

1.3.2 Net Stable Funding Ratio (NSFR)

Net Stable Funding Ratio (NSFR) inngår i CRD IV / CRR og måler bankenes tilgjengelige stabile finansiering som andel av nødvendig stabil finansiering over en periode på ett år. NSFR er enda ikke ferdig utformet, men det er ventet at EU-kommisjonen vil komme med nærmere definisjon av NSFR innen utgangen av 2016. I høringsnotatet og forskriftsforslaget til innføring av nye likviditetskrav i Norge foreslår Finanstilsynet å avvente innføringen av minimumskrav til NSFR i Norge til EU har besluttet endelig utforming av indikatoren, og om den skal innføres som et minimumskrav. Når endelig utforming av NSFR er besluttet i EU, mener Finanstilsynet indikatoren samtidig bør innføres som et minimumskrav på 100 prosent til de systemviktige foretakene samt andre store foretak med forvaltningskapital over 20 mrd. kroner (de som foreslås omfattet av krav til 100 prosent LCR fra 1. januar 2016). Frem til utgangen av juni 2014 rapporterte de 17 største bankene i Norge NSFR kvartalsvis, på konsolidert nivå, etter Baselkomitéens definisjon fra 2010. Fra juli 2014 har alle norske banker og kredittforetak rapportert NSFR som angitt i CRD IV / CRR. Inntil en nærmere definisjon av NSFR foreligger i EU, beregnes selve indikatoren på bakgrunn av Baselkomitéens endelige anbefalinger fra oktober 2014.

Figur 1.6: Total NSFR, vektet gjennomsnitt

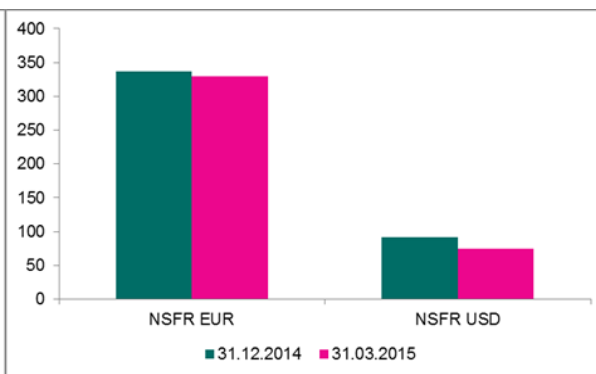
Samlet sett for bankene økte NSFR med om lag 3 prosentpoeng, fra 103 prosent ved utgangen av 2014 til 106 prosent ved utgangen av første kvartal 2015, se figur 1.6. For de store bankene økte indikatoren med 4 prosentpoeng fra 98 prosent til 102 prosent i perioden grunnet økt tilgjengelig stabil finansiering og en nedgang i nødvendig stabil finansiering. For de mellomstore bankene økte indikatoren i perioden med 2 prosentpoeng, fra

116 til 118 prosent, mens for de mindre bankene falt NSFR fra 135 til 130 prosent i perioden. De store bankene har gjennomgående en lavere NSFR enn de mellomstore og mindre bankene. Dette skyldes til dels at de største bankene har en større andel markedsfinansiering enn de mellomstore og mindre bankene.

Figur 1.7: NOK NSFR, vektet gjennomsnitt, 31.12.2014

Figur 1.8: EUR og USD NSFR, store banker

Ved utgangen av første kvartal 2015 var NSFR i norske kroner 93 prosent for de store bankene, 118 prosent for de mellomstore bankene og 133 for de mindre bankene, se figur 1.7. Det innebar en økning på om lag 4 prosentpoeng for de store og mellomstore bankene og en nedgang på 4 prosentpoeng for de mindre bankene. De store bankene er, i større grad enn de øvrige bankene, avhengige av finansiering i utenlandsk valuta. Dermed vil NSFR for norske kroner isolert sett være noe lavere for de store bankene sammenlignet med de øvrige, da deres utlån i norske kroner i mindre grad finansieres med innlån i norske kroner. Foruten norske kroner er euro den viktigste kilden til finansiering for de store bankene. Sammenlignet med eiendeler som krever stabil finansiering i euro utgjorde tilgjengelig stabil finansiering i euro over 300 prosent. I dollar utgjør tilgjengelig stabil finansiering omlag tre fjerdedeler av eiendeler som krever stabil finansiering.

Tabell 1.2: Antall banker med NSFR < 100 prosent, totalt og i norske kroner

	Antall NSFR Total < 100		Antall NSFR NOK < 100	
	31.12.2014	31.03.2015	31.12.2014	31.03.2015
Alle banker	13	9	14	9
Store banker	2	2	4	4
Mellomstore banker	3	3	2	1
Mindre banker	8	4	8	4

Ved utgangen av første kvartal 2015 var det i alt 9 banker som hadde en NSFR totalt for alle valutaer under 100 prosent, 4 færre enn ved utgangen av 2014. For NSFR i norske kroner var det også 9 banker som hadde en indikator under 100 prosent, sammenlignet med 14 banker ved utgangen av 2014, se tabell 1.2.

2 Soliditet

Finansinstitusjonene skal etter loven minst ha ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital på henholdsvis 4,5, 6 og 8 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag. I lovbestemmelsene er det også innført bufferkrav til institusjonene som skal bestå av ren kjernekapital. Institusjonene skal ha bevaringsbuffer på 2,5 prosent og systemrisikobuffer på 3 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag. I tillegg har Finansdepartementet vedtatt å innføre krav om motsyklisk buffer på 1 prosent fra og med 30. juni 2015, og identifisert DNB, Nordea Bank Norge og Kommunalbanken som systemviktige. Systemviktige institusjoner pålegges et særskilt bufferkrav på 1 prosent fra 1. juli 2015 og 2 prosent fra 1. juli 2016.

Minstekravet til ren kjernekapitaldekning for norske finansinstitusjoner, inkludert kapitalbuffere, er 10 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag. Dette kravet vil gradvis øke som følge av innføringen av motsyklisk kapitalbufferkrav og kapitalbufferkrav for systemviktige institusjoner, se tabell 2.1. Finansdepartementet besluttet 18. juni 2015 å øke nivået på motsyklisk kapitalbufferkrav til 1,5 prosent fra og med 30. juni 2016. Minstekravene for kjernekapitaldekning og kapitaldekning ligger henholdsvis 1,5 og 3,5 prosentpoeng over kravet til ren kjernekapitaldekning.

Tabell 2.1 Minstekrav til ren kjernekapitaldekning. Prosent.

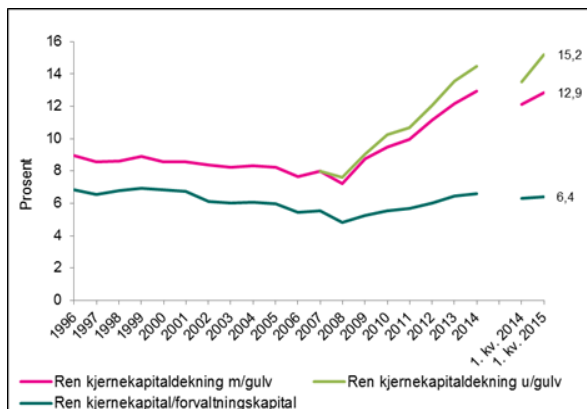
Ren kjernekapitaldekning	Fra 1. juli 2014	Fra 1. juli 2015	Fra 1. juli 2016
Systemviktige institusjoner	10	12	13,5
Øvrige institusjoner	10	11	11,5

2.1 Kapitaldekning

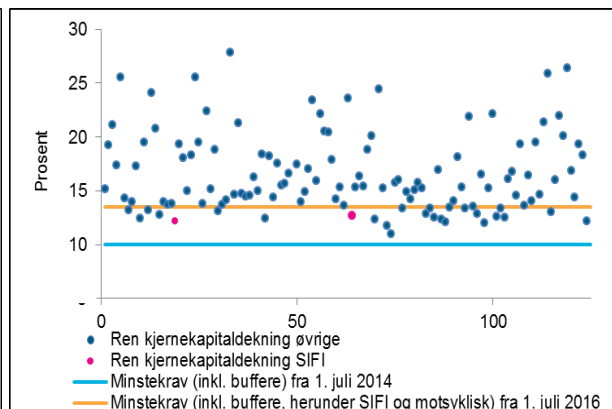
Bankenes samlede rene kjernekapitaldekning var 12,9 prosent ved utgangen av første kvartal 2015, som var uendret fra foregående kvartal. Samtlige av de norske bankene tilfredsstilte gjeldende minstekrav til ren kjernekapitaldekning, inkludert bufferkrav, se figur 2.2. Fra utgangen av første kvartal i fjor har bankene økt ren kjernekapitaldekning med 0,8 prosentpoeng. Ren kjernekapitaldekning for de store bankene, var 12,3 prosent ved utgangen av årets første kvartal, mens for de mellomstore og mindre bankene var den henholdsvis 13,6 og 16,8 prosent, se figur 2.3. Ren kjernekapital i forhold til forvaltningskapital var 6,4 prosent samlet for alle bankene ved utgangen av første kvartal i 2015. Sammenlignet med ett år tilbake har denne andelen økt med 0,1 prosentpoeng, men den sank med 0,2 prosentpoeng sammenlignet med utgangen av 2014.

Det er et fåtall av bankene som inkluderer delårsresultatet i kjernekapitalen i kvartalene før årsskiftet. I kvartalsberegning av soliditet gis kun mulighet for å medregne positivt resultat dersom det er revisorgodkjent. Soliditeten ved utgangen av året sammenlignet med kvartalsberegninger (første til tredje kvartal) bør derfor ses i sammenheng med dette.

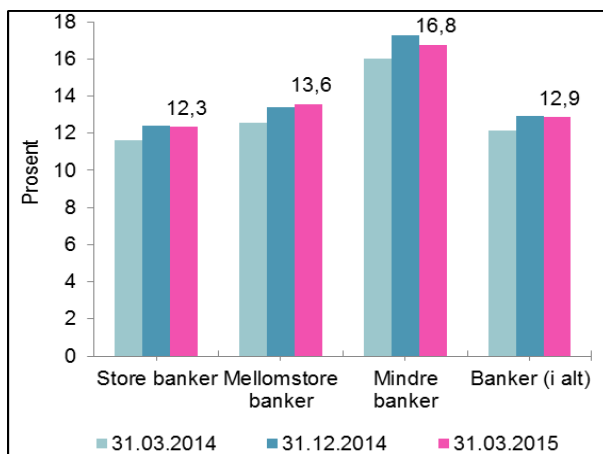
Figur 2.1 Ren kjernekapitaldekning og uvektet kapitalandel i norske banker/bankkonsern

Figur 2.2 Ren kjernekapitaldekning i norske banker/bankkonsern per 31.03.2015

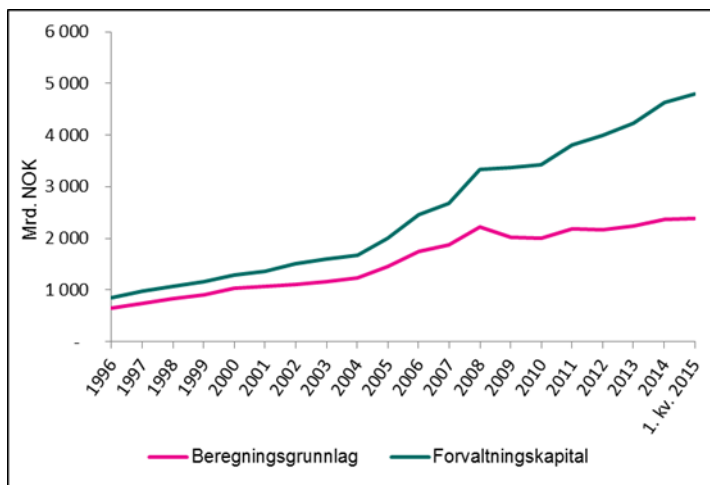
Figur 2.3 Ren kjernekapitaldekning i norske banker/bankkonsern

Gapet mellom beregningsgrunnlaget og forvaltningskapitalen økte ytterligere i årets første kvartal, og har økt betydelig siden 2008, da interne modeller og lavere risikovekter for standardmetoden ble innført gjennom Basel II, se figur 2.4. Ved utgangen av første kvartal 2015 utgjorde beregningsgrunnlaget hensyntatt Basel-gulvet 50 prosent av forvaltningskapitalen. Gulvkravet ble innført i Norge og andre europeiske land i overgangen til Basel II for å motvirke reduksjon og lavt nivå i beregningsgrunnlaget. Dette gulvkravet innebærer at beregningsgrunnlaget etter Basel II - reglene ikke kan være lavere enn 80 prosent av beregningsgrunnlaget etter Basel I. I det nye kapitaldekningsregelverket CRD IV er gulvkravet videreført. Av totalt kapitalkrav i IRB-bankene utgjorde Basel I – gulvet 11 prosent ved utgangen av første kvartal i år, mot 14 prosent sammenlignet med samme kvartal året før.

Fra og med første kvartal i år fikk Sparebank1 SR-Bank, Sparebank1 SMN, Sparebank1 SNN, Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus tillatelse til å anvende AIRB for beregning av regulatorisk minstekrav til kapital for foretakslån.

Figur 2.4 Beregningsgrunnlag og forvaltningskapital i norske banker/bankkonsern

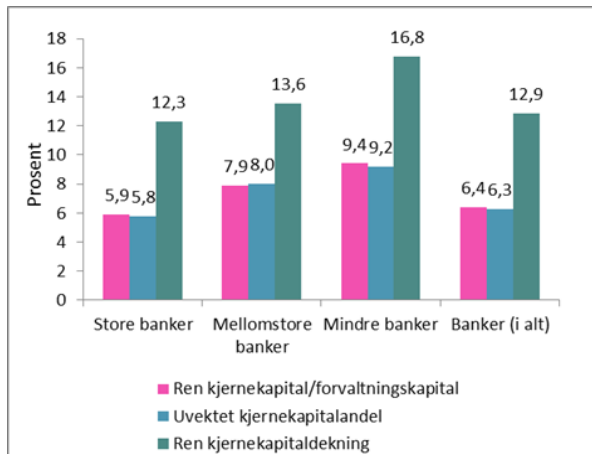

2.2 Uvektet kjernekapitaldekning

Fra og med tredje kvartal 2014 ble rapportering av uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio) innført i Norge i tråd med CRD IV. Uvektet kjernekapitalandel har til hensikt å fungere som sikkerhet mot et for lavt beregningsgrunnlag i kapitaldekningsberegningene, og sørge for at bankene holder et minimum av kapital, selv ved vridning av porteføljen mot segmenter med lav risikovekt. Videre er et annet hovedformål med uvektet kjernekapitalandel å innføre et mindre avansert soliditetsmål som enkelt lar seg sammenligne, også på tvers av landegrenser. Indikatoren består av kjernekapitalen (telleren) og eksponeringsmålet (nevneren). Eksponeringsmålet består i hovedsak av tilsvarende eiendelsposter som i kapitaldekningen, men uten bruk av risikovekter. Siden poster utenom balansen skal inkluderes i nevneren, vil eksponeringsmålet normalt være høyere enn bankens forvaltningskapital. I EU er det lagt opp til å innføre et minstekrav til uvektet kjernekapitalandel fra og med 1. januar 2018.

EU-kommisjonen vedtok en kommisjonsforordning 10. oktober 2014, hvor definisjonen av uvektet kjernekapitalandel i større grad ble tilpasset definisjonen gitt av Baselkomiteen i januar 2014. Endringene er små, og i hovedsak relatert til ulike konverteringsfaktorer for poster utenom balansen, anerkjennelse av sikkerheter i derivatavtaler, ulik behandling av gjenkjøpsavtaler og behandling av engasjementer med oppgjørssentraler. EU har vurdert at endringene fører til at konverteringsfaktorer for poster utenom balansen blir mindre strenge sammenlignet med opprinnelig definisjon i CRR. I beregningene for uvektet kjernekapitalandel i avsnittet under er Basel-definisjonen brukt.

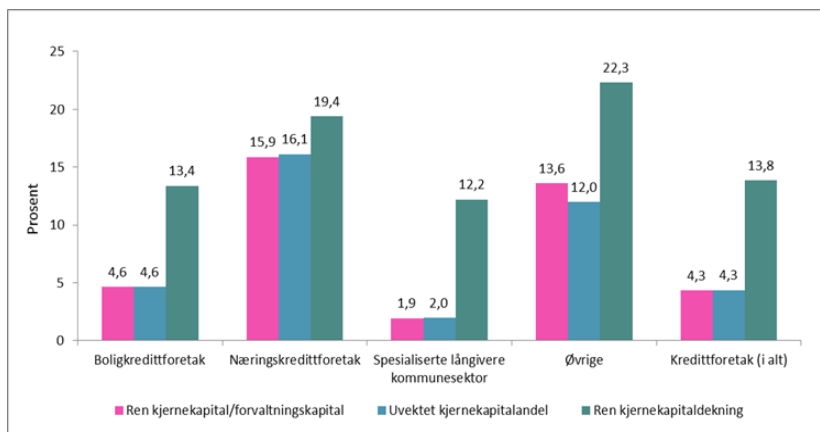
Figur 2.5 Ren kjernekapitaldekning og uvektet kjernekapitalandel¹ i norske banker/bankkonsern per 31.03.2015

Samlet var uvektet kjernekapitalandel i norske banker 6,3 prosent ved utgangen av første kvartal 2015, en nedgang fra 6,4 prosent ved utgangen av 2014. Medianen var 8,8 prosent, hvilket indikerer at de større institusjonene generelt har lavere uvektet kjernekapitalandel enn de mindre. Ved utgangen første kvartal utgjorde beregningsgrunnlaget i kapitaldekningen og eksponeringsmålet i uvektet kjernekapitalandel henholdsvis 49,8 og 110,8 prosent av forvaltningskapitalen i norske banker.

For kredittforetakene² var samlet uvektet kjernekapitalandel 4,3 prosent og ren kjernekapitaldekning 13,8 prosent ved utgangen av første kvartal 2015, se figur 2.6. Medianen var 6,0 prosent. Minstekrav til uvektet kjernekapitalandel kan bli krevende for kredittinstitusjoner som har spesialisert seg på utlån til segmenter med lav risikovekt i kapitaldekningsberegningene.

Figur 2.6: Ren kjernekapitaldekning og uvektet kjernekapitalandel i kredittforetak per 31.03.2015

¹Telleren i uvektet kjernekapitalandel er lik eller større enn ren kjernekapital. I noen tilfeller kan nettoføring av derivater føre til at eksponeringsmålet blir lavere enn forvaltningskapitalen.

²Eksportfinans ASA er tatt ut av beregningene.

